

Transformatielocatie te Wateringen

Inventarisatie beschermde soorten in het kader van de
natuurwetgeving

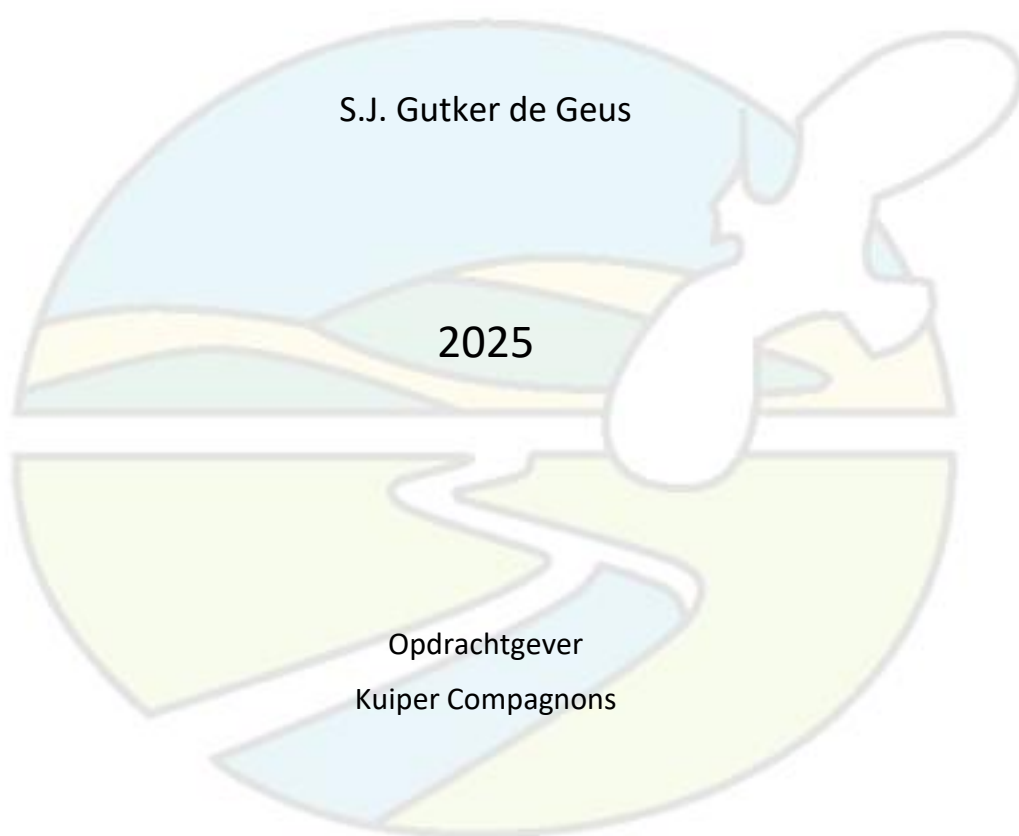

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

2025-224

Transformatielocatie te Wateringen

Inventarisatie beschermde soorten in het kader van de
natuurwetgeving

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2025-224

Versie		Gecontroleerd door
V3	14 november 2025	P.J. Velthuis

Titel: Transformatielocatie te Wateringen
 Projectcode bureau: 2025-224
 Projectleiding: Ir. R. de Beer
 Veldwerk: F. Van der Knaap, T. Neef, J. Brunink, J. Zwart & TEIA
 Opdracht: Kuiper Compagnons
 Contactpersonen: M. v. Ginneken
 Akkoord voor uitgave: Teamleider Van der Goes en Groot
 Paraaf:

De onderstaande toetsing is gebaseerd op de plannen zoals aangegeven door de opdrachtgever. Bij wijziging van plannen, werkperioden, of werkwijzen kunnen andere conclusies en aanbevelingen met betrekking tot de effecten op beschermde soorten van toepassing zijn.

De bevindingen die zijn beschreven in onderliggende ecologische beoordeling worden over het algemeen gedurende een periode van drie jaar na de verschijningsdatum van dit rapport als geldend gezien, mits omstandigheden in het beschreven gebied niet te sterk zijn gewijzigd.

Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot; opdrachtgever vrijwaart Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB).

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Heulweg 28

2288 GN Rijswijk

Hazenkoog 35-A

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding voor het onderzoek	7
1.2	Doel van het onderzoek	8
1.3	Ligging van het plangebied	8
1.4	Geplande werkzaamheden	8
1.5	Leeswijzer	8
2	Methode	10
2.1	Holte- en nestenscan	10
2.2	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	10
2.3	Roofvogels en uilen	10
2.3.1	Ransuil en Sperwer	11
2.3.2	Boomvalk	12
2.3.3	Ooievaar	13
2.3.4	Huismus en Spreeuw	14
2.4	Vleermuizen	15
2.4.1	Veldbezoeken	16
2.4.2	Relatie met het vleermuisprotocol	19
3	Resultaten	20
3.1	Holte- en nestenscan	20
3.2	Broedvogels	21
3.2.1	Roofvogels en uilen	21
3.2.2	Huismus en Spreeuw	21
3.3	Overige broedvogels	21
3.3.1	Ooievaar	21
3.3.2	IJsvogel	21
3.3.3	Torenvalk	21
4	Vleermuizen	23
4.1	Gewone dwergvleermuis	23
4.2	Ruige dwergvleermuis	24
4.3	Laatvlieger	25
4.4	Rosse vleermuis	26
5	Effectbeoordeling en maatregelen	27
5.1	Roofvogels en uilen	27
5.2	Huismus en Spreeuw	27

5.3	Vleermuizen	27
5.4	Overige broedvogels	28
5.4.1	Ooievaar	28
5.4.2	Torenavalk	28
5.4.3	IJsvogel	29
6	Zorgplicht	30
7	Conclusies en aanbevelingen	32
8	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	34
9	Bijlagen	36

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Er bestaan plannen een locatie te Wateringen her in te richten. Wateringen ligt in de gemeente Westland in de provincie Zuid-Holland. Diverse bebouwde delen in het plangebied worden gesloopt, watergangen worden gedempt en groen wordt gerooid. Hier komt nieuwbouw voor in de plaats. Op de locatie is eerder een quickscan uitgevoerd door ecologisch adviesbureau Aqua Terra Nova (VAN DER AAR, 2020). Op grond daarvan is toen vervolgonderzoek uitgevoerd door Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot (VAN DER KNAAP & WABEKE, 2020).

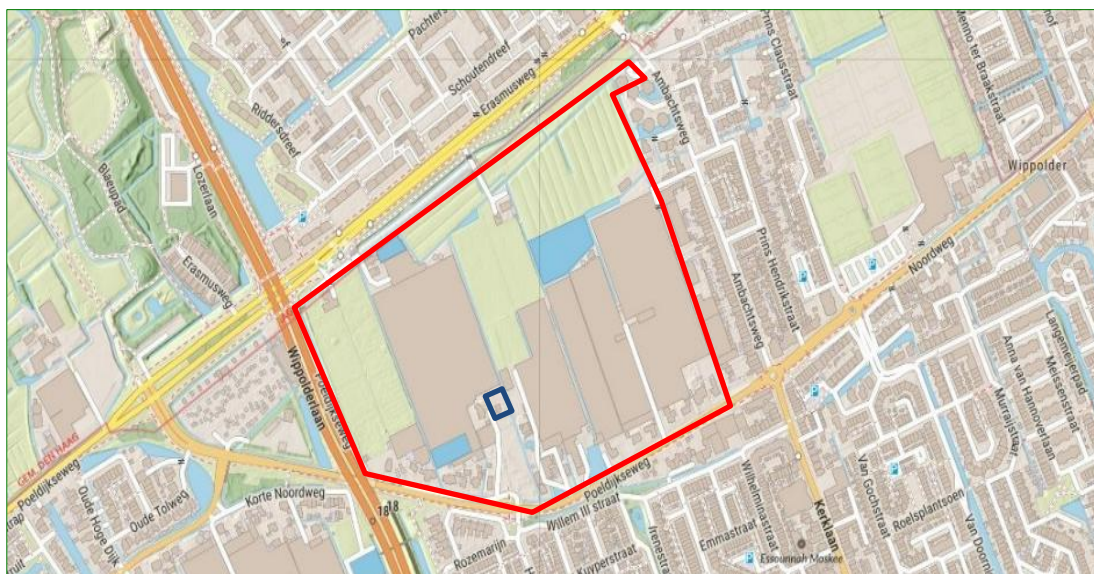
Het is mogelijk dat Huismussen, Spreeuwen en/of vleermuizen verblijven in de te slopen bebouwing en de (mogelijk) te kappen bomen. Daarnaast kunnen in de te verwijderen coniferenhagen roofvogels en uilen aanwezig zijn, en in de nestpalen mogelijk Ooievaars. Ook is het mogelijk dat deze soorten het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied. Het potentiële voorkomen van deze soorten is eerder aangegeven in een (tweede) uitgevoerde 'ecologische quickscan' (EMMEN, 2024). Om dit nader te onderzoeken heeft Kuiper Compagnons opdracht gegeven aan ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot een inventarisatie uit te voeren naar deze soorten. De onderliggende inventarisatie betreft een actualisatie van het onderzoek uit 2020.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode april-september 2025. De inventarisatie is uitgevoerd door medewerkers van bureau Van der Goes en Groot. Dit rapport doet verslag van het onderzoek.

Eén perceel in het onderzoeksgebied kon (in overleg met de opdrachtgever) niet worden onderzocht omdat daar geen toestemming werd verleend door de bewoners (zie [Figuur 1](#)).

Figuur 1

De ligging van het plangebied (rood omlijnd) en het niet onderzochte deelgebied (donkerblauwe omlijning) waar geen toestemming werd verleend tot onderzoek.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van roofvogels en uilen, Ooievaar, Huismus en vleermuizen binnen het plangebied.

1.3 Ligging van het plangebied

In [Figuur 1](#) is de ligging van het plangebied aangegeven.

Het plangebied betreft een glastuinbouwgebied in de dorpse omgeving van Wateringen.

Het plangebied wordt omsloten door woonwijken en drukke verkeerswegen. Direct ten westen van het plangebied loopt de N211, een drukke verkeersader. Ten zuiden en ten noorden van het plangebied lopen de Poeldijkseweg en de Erasmusweg (S105).

Op circa 100 meter afstand ten noordwesten is het park 'de Uithof' gelegen, een recreatiepark met grote, opgaande bosschages.

Op 3,5 kilometer afstand ten noordwesten van het plangebied ligt Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen.

1.4 Geplande werkzaamheden

In het plangebied wordt nieuwbouw gerealiseerd. Delen van de bebouwing in het plangebied zullen worden gesloopt (zie onderstaande afbeelding), andere delen vallen hierbuiten. Bij de sloop worden bomen gekapt. Het plangebied wordt compleet heringericht.

De ecologisch gevoelige werkzaamheden zullen bestaan uit sloop/ van bebouwing, benodigd hak-, breek- en zaagwerk, het verwijderen van de vegetatieve toplaag, het vergraven van de bodem en oevers, het opbrengen van grond en het kappen en rooien van bomen en struiken. Daarbij kunnen dieren en planten beschadigd, verwond, verdrukt of gedood worden. Ook kunnen verblijfplaatsen van dieren of groeiplekken van planten beschadigd of vernield worden.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden kan door geluid, trillingen en licht en verandering van microklimaat verstoring optreden van (beschermde) soorten.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methode van het onderzoek beschreven.

In hoofdstuk 0 en 4 worden de resultaten beschreven en wordt aangegeven welke soorten zijn aangetroffen binnen en eventueel nabij het plangebied.

In hoofdstuk 5 wordt ingeschat in hoeverre deze soorten negatieve effecten kunnen ondervinden door de uit te voeren werkzaamheden welke specifieke maatregelen eventueel noodzakelijk zijn en of een vergunning in het kader van de Ow noodzakelijk is.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven of soorten, waarvoor de specifieke zorgplicht van toepassing is, in het plangebied verwacht worden en wordt aangegeven welke passende maatregelen genomen moeten worden.

Ten slotte bevat hoofdstuk 7 de conclusies met noodzakelijke vervolgstappen. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 8 ten slotte, geeft een overzicht van de gebruikte literatuur. In de bijlages is aanvullende informatie opgenomen over de geldende wetgeving en de gebruikelijke procedures bij een vergunningsaanvraag. Eventueel zijn (indien relevant) verspreidingskaarten opgenomen.

Overzicht van (mogelijk) te slopen objecten en te dempen watergangen.

Het centrale deel van de Transformatielocatie bestaat voornamelijk uit oude kassen, bedrijven en enkele graslanden. Aan de randen is lintbebouwing met tuinen aanwezig.

2 Methode

2.1 Holte- en nestenscan

Voorafgaand aan het onderzoek is het plangebied geïnventariseerd op aanwezigheid van holtes in bomen die geschikt kunnen zijn voor vleermuizen. Deze ronde is uitgevoerd op 1 april, voordat de bomen bebladerd zijn. Deze scan is tegelijkertijd uitgevoerd met de nestenscan van roofvogels en uilen.

Ook is voorafgaand aan het onderzoek het plangebied geïnventariseerd op aanwezigheid van grote nesten die geschikt kunnen zijn voor roofvogels en uilen met jaarrond beschermde nesten. Deze ronde is uitgevoerd op 1 april, voordat de bomen bebladerd zijn. Tijdens deze scan is uiteraard ook gelet op eventuele activiteit van de betreffende soorten.

Bij de uitvoering van de holtescan werden diverse holtes aangetroffen in bomen binnen het plangebied. De holtes zijn opgemeten met sondestok en waren maximaal 3 centimeter diep. De holtes waren daarmee ongeschikt voor vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten.

2.2 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Alleen vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd, zijn geïnventariseerd tijdens het onderzoek. Het betreft in dit geval de Huismus, Spreeuw, Ooievaar, roofvogels en uilen.

Deze soorten komen voor in de omgeving van het plangebied (NDFF 2014-2024, EMMEN, 2024) en kunnen gevestigd zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden in het plangebied. Tijdens de inventarisaties werd ook gelet op eventueel andere aanwezige jaarrond beschermde broedvogels of andere beschermde soorten.

Alle waarnemingen (indien aangetroffen) zijn op locatie gekarteerd. De codes zijn gestipt met behulp van een mobiele telefoon of veldtablet.

2.3 Roofvogels en uilen

Voor het onderzoek naar roofvogels en uilen in het plangebied zijn bezoekerondes uitgevoerd in de periode april tot en met augustus 2025 (zie [Tabel 2-1](#)). Tijdens het onderzoek zijn soorten met jaarrond beschermde nesten geïnventariseerd.

Het betreft in dit geval Sperwer, Boomvalk, Ransuil. Deze soorten komen voor in de omgeving van het plangebied en kunnen gevestigd zijn in de aanwezige bomen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden in het plangebied (EMMEN, 2024). Daarnaast is tijdens deze onderzoekerondes ook gelet op de mogelijke aanwezigheid van Ooievaar.

Op grond van de nestenscan (zie §2.1) werd bijzondere aandacht besteed aan eerder aangetroffen coniferen (zie luchtfoto op de volgende pagina). Omdat coniferen jaarrond (ook in de winterperiode) groen zijn, zijn nesten niet altijd zichtbaar. Daarom is hier standaard uitgegaan van mogelijke nestaanwezigheid en zijn Ransuil, Sperwer en Boomvalk onderzocht. Er werden tijdens de nestenscan geen opvallende grote nesten aangetroffen in andere terreindelen met loofhout, maar in het geval van nieuwe vestiging van vogels met grote nesten (zoals Zwarte kraai) werden alle roofvogelrondes uitgevoerd.

De onderzochte coniferen in het noordwesten en zuiden van het plangebied en de hoogpggaande bosschage in het oosten (groene omlijningen).

Het onderzoek naar Sperwer en Boomvalk is uitgevoerd conform richtlijnen uit het KENNISDOCUMENT BUIZERD, VERSIE 1.0, BIJ12, juli 2017. Dit geldt ook voor de Ransuil, alleen zijn voor deze soort naast dagbezoeken aparte nachtrondes uitgevoerd in april en eind juni. De laatste ronde van het onderzoek naar uilen is gecombineerd met het onderzoek naar vleermuizen (zie §2.6).

In het gedeelte binnen het plangebied waar geen toestemming werd verleend (zie [Figuur 1](#)) waren geen potenties aanwezig voor roofvogels en uilen. Onderzoek was voor deze soorten niet noodzakelijk in dit gedeelte van het plangebied.

2.3.1 Ransuil en Sperwer

Sperwer

Er zijn aanvullend aan de nestenscan drie veldbezoeken afgelegd aan het plangebied tussen half maart en begin juni waarbij is gelet op territoriaal- of nestindicerend gedrag van de betrokken soorten of hun jongen.

Speciale aandacht is besteed aan eventueel nieuw te ontstane grote nesten en conifeerstruiken door deze te checken op wegvliegende of rondvliegende vogels en sporen (krijtstrepen, plukresten, braakballen of jong, vers loof op het nest) ofwel broedende vogels (uitstekende staartveren). Bij de rondes is waar mogelijk gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera.

Ransuil

Er zijn vijf veldbezoeken afgelegd aan het plangebied. De drie dagbezoeken, in de periode tussen half maart en begin juni, zijn tegelijk uitgevoerd met onderzoek naar de Sperwer.

Daarnaast zijn er twee nachtrondes gelopen in de periode eind maart tot en met eind juni. De eerste nachtronde is uitgevoerd tussen maart en half mei. De tweede nachtronde is uitgevoerd in juni. De latere nachtronde in juni is gelijktijdig uitgevoerd met het

vleermuisonderzoek. Tijdens de overige veldbezoeken in het kader van het onderzoek is eveneens gelet op de activiteit van andere soorten uilen en roofvogels.

Bij deze rondes is gelet op territoriaal- of nestindicerend gedrag van de Ransuil of op bedelende jongen. Speciale aandacht tijdens dagbezoeken wordt besteed aan aanwezige vogels of sporen (braakballen en krijtstrepen) rond eventueel nieuw te ontstane grote nesten en op mogelijke nesten in conifeerstruiken.

2.3.2 Boomvalk

Er zijn vier veldbezoeken afgelegd aan het plangebied tussen half maart en augustus waarbij wordt gelet op aanwezigheid en territoriaal- of nestindicerend gedrag van de betrokken soort en zijn jongen. Drie van deze rondes zijn gecombineerd met de dagbezoeken van Sperwer en Ransuil. Speciale aandacht wordt besteed aan eventueel nieuw te ontstane grote nesten en mogelijke nesten op conifeerstruiken door deze steeds te checken op sporen (krijtstrepen, plukresten, braakballen, donsjongen, vers loof of pluizen op het nest) of broedende vogels (uitstekende staartveren). Bij de dagrondes is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera.

Tabel 2-1

Overzicht bezoekrondes inventarisatie roofvogels- en uilen.

dagrondes/datum,	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
Nestenscan 1 april 2025	08:30-10:30	2 uur	NO 3 Bft, 9,1°C, 0/8	dagbezoek
RU1/SP1 15 april 2025	08:30-10:30	2 uur	ZO 3 Bft, 14,2°C, 7/8	dagbezoek
SP2/RU2/BV1 14 mei 2025	10:30-12:30	2 uur	N 3 Bft, 13,9°C, 7/8	dagbezoek
SP3/RU3/BV2 27 mei 2025	09:00-11:00	2 uur	ZW 5 Bft, 14,6°C, 8/8	dagbezoek
BV3 28 juli 2025	20:40-22:40	2 uur	NW 3 Bft, 18,1°C, 6/8	schemerbezoek
nachtrondes/datum,	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
RU1 nacht 28 april 2025	22:00-23:00	1 uur	N 2 Bft, 14,5°C, 3/8	nachtbezoek
RU2 nacht 24 juni 2025	23:00-00:00	1 uur	ZW 4 Bft, 18,4°C, 6/8	nachtbezoek

De Boomvalk maakt gebruik van onder andere oude nesten van kraaiachtigen, zoals Zwarte kraai. Omdat kraaien ieder jaar nieuwe nesten kunnen bouwen en hun oude nesten soms al verlaten hebben voordat de Boomvalk aan zijn broedseizoen begint, kunnen deze oude kraaiennesten door Boomvalken worden hergebruikt als broedplaats.

Daarom is de laatste ronde in juli uitgevoerd, tijdens de schemering. De ronde is in deze periode van de dag uitgevoerd omdat de Boomvalk juist in de schemeruren actief is, waardoor de trefkans groter is.

2.4 Ooievaar

Tijdens de veldbezoeken is tevens gelet op de aanwezigheid van Ooievaar binnen en rondom het plangebied. Grote nesten die mogelijk geschikt zijn voor de soort zijn gecontroleerd op aanwezigheid en activiteit. Speciale aandacht is besteed aan twee ooievaarpalen in het plangebied. Bij het onderzoek is gelet op wegvliegende of rondvliegende vogels, verse takaanvoer, uitwerpsporen en andere sporen van gebruik.

De controles zijn uitgevoerd tijdens drie veldrondes tussen half maart en augustus, gecombineerd met onderzoeksrondes van Huismus, Spreeuw, roofvogels en uilen en de nestenscan. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera om activiteit van Ooievaars vast te stellen.

Het gedeelte binnen het plangebied waar geen toestemming werd verleend (zie [Figuur 1](#)) is zoveel mogelijk met een verrekijker onderzocht.

De twee ooievaarpalen (gele stippen) binnen het plangebied (rode omlijning).

2.5 Huismus en Spreeuw

Het onderzoek naar Huismus en Spreeuw (cat. 5) is uitgevoerd conform het KENNISDOCUMENT HUISMUS, VERSIE 2.1, BIJ12 februari 2023.

Het plangebied is op 1 april, 15 april en 16 april 2025 bezocht om de verblijfplaatsen en terreingebruik van Huismussen te inventariseren, zie [Tabel 2-2](#).

Tussen de verschillende bezoekreundes lag minimaal tien dagen. De bezoeken vonden allen plaats minimaal één uur na zonsopkomst en één uur voor zonsondergang. Later tijdens de tellingen wordt vooral gelet op leefgebied. De rondes zijn gelopen tijdens de optimale onderzoeksperiode (1 april t/m 15 mei). De tweede ronde is daarbij opgedeeld in twee dagen vanwege de grootte van het gebied en het gegeven dat eerder op de dag de activiteit het hoogst is.

Tijdens de veldbezoeken was geen sprake van langdurig geluidshinder, substantiële neerslag, zware bewolking en werd niet geïnventariseerd bij een windkracht hoger dan 4 Bft of te hoge- of lage temperaturen.

Door langzaam rond te lopen en te luisteren en te posten wordt duidelijk of de Huismus en/of Spreeuw aanwezig zijn binnen het plangebied en waar deze verblijft.

Bij elke ronde van het onderzoek is de bebouwing van het gehele plangebied bezocht. Het deel van het plangebied waar geen toegang werd verleend (zie [Figuur 1](#)) is zoveel mogelijk met een verrekijker onderzocht vanaf de rand.

Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van verrekijker met 8x of 10x vergroting.

Zowel nestindicatieve waarnemingen als waarnemingen van (territoriale) vogels in geschikt broedbiotoop zijn op locatie gekarteerd. De waarnemingen van de Huismus en Spreeuw zijn zo exact mogelijk op de daadwerkelijke nestlocatie gekarteerd. Indien mogelijk werd gewacht met het stippen tot vogels op of nabij de daadwerkelijke nestplaats (zoals op dakgoten, pannendaken en naast dakkapellen) aanwezig waren.

De locaties van de stippen zijn vervolgens gebruikt om kaarten te maken. Na afloop van de bezoekreundes zijn de stippen per ronde geïnterpreteerd, handmatig geclusterd en is het aantal territoria bepaald. Hierbij is een kleinere fusieafstand van ongeveer 25 meter tussen nestindicerende waarnemingen genomen (in verband met kans op ondertellen), dan de vaste fusieafstand van 100 meter zoals bij de BMP methode van SOVON wordt gehanteerd. Bij territorium-indicerende waarnemingen is wel de vaste fusie-afstand van SOVON (100 meter) aangehouden. De bezoekreundes zijn uitgevoerd door één persoon en duurden steeds een uur.

Tabel 2-2

Overzicht bezoekreundes inventarisatie Huismus en Spreeuw.

Ronde	Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)
Ronde 1	1 april 2025	9:30-14:00	4:30 uur	NO 3 Bft, 9,1°C, 0/8
Ronde 2a	15 april 2025	9:00-12:30	3:30 uur	ZO 3 Bft, 14,2°C, 7/8
Ronde 2b	16 april 2025	9:00-10:00	1:00 uur	ZW 3 bft, 10°C, 6/8

Ook tijdens andere onderzoeken, zoals het vleermuis, roofvogel- en uilenonderzoek, is gelet op de aanwezigheid van Huismussen en Spreeuwen.

2.6 Vleermuizen

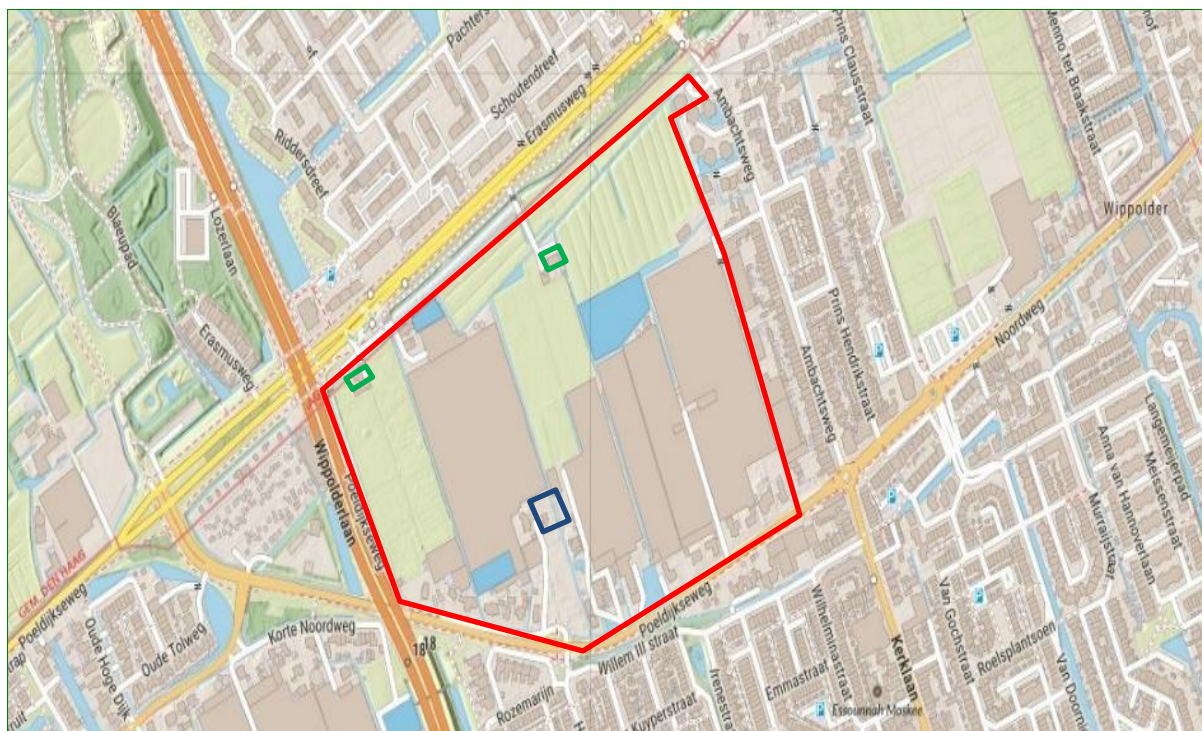
Alle soorten vleermuizen zijn beschermd krachtens de Ow onder het regime van de Habitatrichtlijn.

Het doel van het onderzoek is de aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied in kaart te brengen. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van richtlijnen uit het protocol voor vleermuisinventarisaties, opgesteld door het Vleermuisvakberaad (VLEERMUISVAKBERAAD, 2021).

Voorafgaand aan het onderzoek is op grond van de eerder uitgevoerde ecologische quickscan en de aanwezige biotopen nagegaan welke soorten vleermuizen redelijkerwijs of mogelijk te verwachten zijn binnen het onderzoeksgebied. Op grond van deze analyse is bij uitvliegen en invliegen vooral gelet op bebouwing bij Erasmusweg 2014, in het noordoosten Erasmusweg 1800.

Het onderzoek is op grond daarvan in dit geval met name gericht op de algemenere gebouwbewonende soorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Laatvlieger.

Uiteraard is tijdens het onderzoek ook gelet op aanwezigheid van andere soorten vleermuizen in het plangebied. Bij het aantreffen van 'bijzondere' soorten zoals Tweekleurige vleermuis of Baardvleermuis welke mogelijk verblijvend aanwezig zijn binnen het plangebied, worden het aantal bezoeken en/of rondetijden aangepast op het protocol voor de desbetreffende soort.

Ligging van het plangebied (rode omlijning) met de daarin Erasmusweg 1800 en 2014 (groene omlijning) en het niet onderzochte deelgebied (donkerblauwe omlijning) waar geen toestemming werd verleend tot onderzoek.

Het onderzoeksgebied voor vleermuizen is, vanwege de omvang van het plangebied, opgedeeld in twee deelgebieden. Tijdens de onderzoeken in de deelgebieden is buiten de deelgebieden gekeken naar het terreingebruik van vleermuizen.

Het meest zuidelijke deelgebied is echter, in overleg met de opdrachtgever, niet onderzocht omdat daar geen toestemming werd verleend voor het uitvoeren van onderzoek.

2.6.1 Veldbezoeken

Door middel van veldonderzoek zijn de aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied onderzocht. Er zijn in totaal 6 rondes uitgevoerd in de periode mei tot en met september 2025. Het aantal rondes is op voorhand, op grond van potentie van verwachte soorten en gebruiksfuncties bepaald.

Vanwege de grootte van het onderzoeksgebied is het plangebied tijdens de voorjaarsrondes opgedeeld in 3 deelgebieden. Ieder deelgebied wordt één keer per ronde bezocht. Tussen de rondes per deelgebied wordt altijd rekening gehouden met de voorgeschreven periodes conform het vleermuisprotocol (VLEERMUISVAKBERAAD, 2021).

Het plangebied kan door vleermuizen op verschillende manieren worden gebruikt, bijvoorbeeld als verblijfplaats, als (onderdeel van) een vliegroute of als foerageergebied. Deze gebiedsfuncties zijn tijdens het veldwerk onderzocht.

Tijdens de quickscan en de eerste ronde van het onderzoek zijn de relevante elementen, zoals (randen van) opgaande begroeiing, wateren, lijnvormige structuren en luwe en donkere terreindelen in beeld gebracht. Daarnaast zijn de aanwezige gebouwen en bomen geïnspecteerd op aanwezigheid van gaten, holtes, kieren en spleten.

Tijdens het onderzoek is bij mogelijke verblijfplaatsen gezocht naar gebruikssporen van vleermuizen, zoals keutels op verhardingen, poepstrepen bij gaten, vraatresten met behulp van een sterke zaklamp.

Daarnaast is tijdens alle bezoeken van het onderzoek gekeken naar de aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebieden in het plangebied. Deze gebruiksfuncties zijn vooral te verwachten in luwe terreindelen van het plangebied en langs lijnvormige landschapselementen.

Bij het bepalen en vaststellen van soorten, aantallen en terrein-gebruik van vleermuizen wordt gebruik gemaakt van batdetectors (beschikbare modellen Pettersson D240x). Op de onderzoekslocatie was altijd visuele- en audioweergave van de opgevangen pulsen mogelijk en er was altijd de mogelijkheid geluiden en/of pulsen op te nemen met opnameapparatuur (Tascam DR-05X).

Tijdens het onderzoek werd tevens gebruik gemaakt van warmtebeeld-apparatuur met een voldoende grote sensor (600+) (Lahoux Spotter Elite 35V en HikMikro FQ35).

Hiermee kunnen vliegpatronen van baltzende en foeragerende dieren en eventuele vliegroutes van overvliegende vleermuizen beter in beeld gebracht worden. Ook kunnen de aanwezige aantallen vleermuizen nauwkeuriger worden ingeschat en kan in volledige donkere situaties (zoog)zwermactiviteit, late uitvliegers en terugvliegende dieren naar verblijfplaatsen worden opgemerkt zonder dat hier (kunst)licht voor nodig is. Hierdoor wordt onnodige verstoring van vleermuizen en omwonenden voorkomen.

De eerste drie kraam- en zomerrondes (KZ1 t/m KZ3) aan het begin van de zomer, zijn met name gericht geweest op het in kaart brengen van zwermactiviteit bij kraam- of zomer-verblijven en in- en uitvliegende dieren. Zwermactiviteit treedt met name op aan het einde van de nacht en wordt onderzocht door op kansrijke plekken te posten en/of door in een laag tempo door het plangebied te surveilleren. Bij een avondbezoek wordt gepost op kansrijke plekken (uitvlieglocaties). De avondrondes worden vooral ingezet om de aanwezigheid en terreingebruik van Laatvlieger vast te stellen.

De middernachtzwermronde (MN) is ingezet vanwege de aanwezigheid van spouwmuren en is gericht op het vaststellen van zwermactiviteit die een aanwijzing vormt voor de aanwezigheid van een winterverblijf in de bebouwing. De laatste twee rondes (P1 en P2) zijn vooral gericht geweest op het vaststellen van paarverblijven en baltsactiviteit. De P1 ronde (eind augustus) is om middernacht gelopen om baltsactiviteit van Ruige dwergvleermuis later in de nacht in beeld te brengen. De P1 ronde is tevens laat ingezet om middernachtelijke zwermactiviteit van Gewone dwergvleermuis vast te kunnen stellen. Deze zwermactiviteit vormt een sterke aanwijzing voor de aanwezigheid van een winterverblijf.

Vanwege de grootte van de bebouwing en het hoge aantal potentieel geschikte plekken en de positie daarvan voor met name verblijfsgebruik van vleermuizen, is het onderzoek in het voorjaar uitgevoerd door vier personen. Door het plangebied op te delen in twee deelgebieden is het gemakkelijker om de rondes in te plannen en wordt het plangebied meer verspreid door het seizoen bezocht. Elk deelgebied is door twee personen bezocht.

In het najaar is het niet noodzakelijk vanaf vaste punten het snelle uitvliegen van vleermuizen te volgen en is het onderzoek gericht op langduriger aanwezige sociaal roepende, uit (paar)verblijf roepende, baltsende of zwermende vleermuizen waarbij een minder hoge inspanning voldoet. In het najaar is het onderzoek daarom uitgevoerd zonder het plangebied op te delen in meerdere deelgebieden. Omdat de deellocaties wel vrij ver vanaf lagen zijn de najaarsrondes gelopen door drie personen.

Tijdens de veldbezoeken was geen sprake van substantiële neerslag en werd er niet geïnventariseerd bij een windkracht hoger dan 4 Bft of bij temperaturen lager dan 8 °C.

Een overzicht met de datums, rondetijden, weersomstandigheden en de onderzoeksopzet van de uitgevoerde onderzoeksrondes wordt weergegeven in [Tabel 2-3](#). Tijdens het onderzoek naar vleermuizen is ook gelet op verblijfplaatsen van Gierzwaluw, roofvogels en uilen.

Tabel 2-3

Overzicht van de veldbezoeken (per deelgebied) ten behoeve van het vleermuisonderzoek in het plangebied per ronde ("KZ" = kraamkolonie- en zomerverblijfronde, "MN" = middernachtzwermrunde en "P" = paarverblijfronde).

KZ1	Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
deelgebied 1	20 mei 2025	21:40-00:10	2,5 uur	NW 3 Bft, 14,5°C, 1/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 2	26 mei 2025	21:45-00:15	2,5 uur	ZW 4 Bft, 15,3°C, 8/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
KZ2	Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
deelgebied 1	17 juni 2025	22:05-00:35	2,5 uur	W 3 Bft, 19,4°C, 4/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 2	30 mei 2025	02:30-05:30	3 uur	ZW 3 Bft, 16,9°C, 6/8	ochtendbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
KZ3	Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
deelgebied 1	3 juli 2025	02:30-05:30	3 uur	NW 3 Bft, 17,2°C, 4/8	ochtendbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 2	24 juni 2025	22:10-00:40	2,5 uur	NW 2 Bft, 20,0°C, 5/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
MN	Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
	12 augustus 2025	00:00-02:00	2 uur	NO 2 Bft, 23,9°C, 4/8	middernachtbezoek zwermmactiviteit, paarverblijven, terreingebruik
P1	Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
	27 augustus 2025	00:00-02:00	2 uur	ZW 3 Bft, 19,6°C, 7/8	middernachtbezoek paarverblijven, zwermmactiviteit, terreingebruik
P2	Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden (wind, temperatuur, bewolking)	Opzet
	29 september 2025	19:25-21:25	2 uur	NW 2 Bft, 13,0°C, 4/8	avondbezoek paarverblijven, zwermmactiviteit, terreingebruik

2.6.2 Relatie met het vleermuisprotocol

Het vleermuisprotocol is een richtlijn op grond waarvan het onderzoek zo goed mogelijk is uitgevoerd. Dit houdt in dat de uiteindelijke onderzoeksopzet is gebaseerd op grond van aanwezige biotopen en potenties in het onderzochte plangebied. In het geval van het betreffende plangebied zijn de hieronder genoemde keuzes gemaakt om de resultaten te optimaliseren.

Omdat er bij het onderzoek naar vleermuizen gewerkt wordt met deelgebieden, wordt het onderzoeksgebied in totaal veel vaker bezocht. Hierdoor wordt de kans op het vinden van (grote) verblijven vergroot en is de kwaliteit van het onderzoek beter.

Nachtelijk onderzoek naar vleermuizen met behulp van een batdetector (archieffoto G&G).

3 Resultaten

3.1 Holte- en nestenscan

Uit de uitgevoerde nestenscan is gebleken dat zich in het plangebied enkele coniferen bevinden. In deze bomen zijn geen nesten aangetroffen. Omdat coniferen jaarrond groen blijven, kan niet volledig worden uitgesloten dat hierin een nest aanwezig is. De coniferen zijn daarom nader onderzocht.

Bij de uitvoering van de holtescan werden diverse holtes aangetroffen in bomen binnen het plangebied. De holtes zijn opgemeten met sondestok en waren maximaal 3 centimeter diep. De holtes waren daarmee ongeschikt voor vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten. Daarom is bij de bomen geen onderzoek uitgevoerd naar boom bewonende vleermuizen en andere beschermde soorten die gebruik kunnen maken van diepe boomholtes.

Er zijn in het plangebied enkele holtes in bomen gevonden die op grond van diepte en ligging niet geschikt zijn bevonden voor vleermuizen en andere beschermde soorten..

3.2 Broedvogels

3.2.1 Roofvogels en uilen

In en rond het plangebied en de directe omgeving daarvan werd in het geheel geen Sperwer, Ransuil en Boomvalk gehoord of gezien. Daarnaast zijn er geen nesten van kraaien bijgekomen in 2025. Deze situatie is daarmee sinds het uitgevoerde onderzoek in 2020 niet veranderd. Ook toen werden geen roofvogels en uilen aangetroffen binnen het plangebied (VAN DER KNAAP & WABEKE, 2020).

3.2.2 Huismus en Spreeuw

In en rond het plangebied en de directe omgeving daarvan werden in het geheel geen Huismussen en Spreeuwen gehoord of gezien. Omdat de soort niet is aangetroffen in het plangebied en de omgeving daarvan is geen aparte verspreidingskaart gemaakt. In 2020 is ook onderzoek gedaan naar Spreeuw (cat. 5) in het plangebied, maar ook toen werden geen Spreeuwen vastgesteld binnen het plangebied (VAN DER KNAAP & WABEKE, 2020).

3.2.3 Ooievaar

In en rond het plangebied, evenals in de directe omgeving, is geen Ooievaar (cat. 5) waargenomen of gehoord. Daarom is er geen aparte verspreidingskaart opgenomen in dit rapport. Ook in 2020 is onderzoek naar de Ooievaar uitgevoerd, waarbij de soort binnen het plangebied niet werd vastgesteld (VAN DER KNAAP & WABEKE, 2020).

3.3 Overige broedvogels

3.3.1 IJsvogel

Tijdens het onderzoek naar roofvogels en uilen op 27 mei werd een IJsvogel (cat.5) met voer aangetroffen. De IJsvogel foerageerde in het plangebied en vloog vervolgens buiten het plangebied richting recreatiegebied De Uithof.

3.3.2 Torenvalk

Tijdens het onderzoek naar roofvogels en uilen is wel een nestlocatie van Torenvalk (cat.5) aangetroffen. Het nest bevond zich in een duiventil (zie de foto op de volgende pagina). De verspreidingskaart wordt weergegeven in Bijlage 1.

Naast het vastgestelde broedgeval zijn de Torenvalken tevens waargenomen terwijl zij paringsgedrag vertoonden in de directe omgeving van de duiventil. Dit duidt erop dat de duiventil en het omliggende gebied actief worden gebruikt als leefgebied door het aanwezige broedpaar.

Tijdens een bezoek op 21 oktober 2025 is door Van der Goes en Groot geconstateerd dat de duiventil met het jaarrond beschermde nest is verwijderd uit het plangebied, het onbekend door wie. Het moment van weghalen heeft plaatsgevonden na het afronden van het roofvogelonderzoek. Het verwijderen van het jaarrond beschermde nest heeft het roofvogelonderzoek niet negatief beïnvloed.

Torenvalk bij de duiventil (rode pijl).

Sfeerimpressie van het plangebied tijdens uitvoering van onderzoek naar desbetreffende broedvogels.

4 Vleermuizen

In het plangebied zijn vier soorten vleermuizen vastgesteld. In Tabel 4-1 worden de soorten en bijbehorende indicatie van de aantallen en gebruiksfuncties weergegeven.

Omdat geen beschermde functies van vleermuizen zijn waargenomen in het plangebied, is geen verspreidingskaart opgenomen in de bijlagen.

Tabel 4-1

Vastgestelde soorten vleermuizen met bijbehorende indicatie van de aantallen en gebruiksfuncties binnen het plangebied

Soort	Aantal (indicatie)	Aantal verblijven	Foeragerend	Vliegroute
Gewone dwergvleermuis	tientallen	geen	ja	nee
Ruige dwergvleermuis	enkele	geen	ja	nee
Laatvlieger	enkele	geen	nee	nee
Rosse vleermuis	enkele	geen	nee	nee

Er werden overvliegende, foeragerende en baltsende vleermuizen waargenomen.

Per soort wordt hieronder het voorkomen van de aangetroffen vleermuizen in het plangebied kort toegelicht en wordt de leefwijze van de waargenomen vleermuizen in Nederland geschetst.

Ook in het uitgevoerde onderzoek in 2020 werden alleen overvliegende en foeragerende vleermuizen vastgesteld binnen het plangebied. Verblijfplaatsen werden niet aangetroffen (VAN DER KNAAP & WABEKE, 2020).

4.1 Gewone dwergvleermuis

In het plangebied werd de Gewone dwergvleermuis in alle terreindelen verspreid aangetroffen. De dichtheden en aantallen vleermuizen lagen meestal laag. Er werden in het geheel geen gebouwgerichte activiteiten van vleermuizen vastgesteld.

De begroeiing, wateren en luwe terreindelen in de directe omgeving van het plangebied werden gedurende de onderzoeksperiode regelmatig gebruikt door foeragerende vleermuizen. Soms waren dieren langere tijd aanwezig.

Gezien de aanwezige foerageermogelijkheden buiten het plangebied en de grootte van het plangebied ten opzichte van (geschiktere) gebieden in de omgeving daarvan, is het plangebied wat betreft foerageergebied geen 'essentieel' deel van het leefgebied van de Gewone dwergvleermuis.

Er werden geen bijzondere gerichte verplaatsingen opgemerkt van Gewone dwergvleermuis die zouden kunnen wijzen op een belangrijke vliegroute.

Gedurende de latere rondes van het onderzoek werden soms Gewone dwergvleermuizen waargenomen die in de vlucht sociale geluiden lieten horen. Verondersteld wordt dat deze vleermuizen werden aangetrokken door de aanwezige foerageermogelijkheden rond het

plangebied. Rond het plangebied is sprake van opgaande begroeiing, open wateren, luwere terreindelen en lantaarnpalen, welke kunnen zorgen voor hogere concentraties insecten. Het is gebruikelijk dat Gewone dwergvleermuizen tijdens de paarperiode en het vroege voorjaar frequent sociale geluiden laten horen tijdens het foerageren of wanneer ze zich verplaatsen. Mogelijk worden deze sociale geluiden gebruikt om aanwezige vrouwtjes naar elders gelegen verblijven te lokken.

Tijdens het waargenomen gebruik werden naast de sociale geluiden tevens vangpulsen (versnellende pulsen) opgevangen zodat duidelijk was dat het omliggende gebied (ook) als foerageergebied wordt gebruikt en het (in combinatie met afwezigheid van gebouwgerichte activiteit) waarschijnlijk is dat het gedrag niet gebonden is aan de omringende bebouwing.

Algemeen

De Gewone dwergvleermuis is veruit de meest verspreide en talrijkste vleermuissoort in Nederland. Deze soort verblijft hoofdzakelijk in gebouwen. Gedurende het hele jaar worden vooral van buiten toegankelijke spouwmuren en besloten ruimtes achter betimmeringen, daklijsten en dakpannen gebruikt.

Nachtelijk zwermgedrag rond een verblijfplaats gedurende het voorjaar en zomer duidt op de aanwezigheid van kraamkolonie.

Door de verborgen leefwijze gedurende de winterperiode zijn overwinterende dieren, die zich dan meestal in kleinere groepen ophouden, vaak onvindbaar. Een sterke aanwijzing voor dergelijke winterverblijven is het voorkomen van zogenaamde middernacht-zwermactiviteit in de periode augustus tot medio september.

Daarnaast is gedurende de baltsperiode in de nazomer en herfst sprake van paargezelschappen die rond paarverblijfplaatsen kunnen worden waargenomen. Sociaal roepende vleermuizen worden ook vaak vliegend waargenomen verder weg van hun verblijfplaats en zijn in veel gevallen niet direct aan een paarverblijfplaats te koppelen.

Foerageergebieden bevinden zich overwegend in besloten tot halfopen landschap binnen enkele kilometers van de verblijfplaatsen. Het foerageergebied wordt via vaste, veelal beschutte vliegroutes bereikt, zoals bomenlanen, watergangen of langs bebouwing.

4.2 Ruige dwergvleermuis

In het plangebied werd de Ruige dwergvleermuis enkele malen aangetroffen in het plangebied en de directe omgeving daarvan. De soort werd alleen langsvliegend en foeragerend gezien zonder dat aanwijzingen werden verkregen dat de vleermuizen binding hadden met bebouwing in het plangebied.

Vanwege het beperkte gebruik van het plangebied en omdat geen waarnemingen werden gedaan die duiden op belangrijk binding van de soort aan het plangebied, is geen aparte verspreidingskaart opgenomen.

Algemeen

De Ruige dwergvleermuis is een algemene soort in Nederland, met name ten noorden van de grote rivieren. De soort gebruikt zeer uiteenlopende (vaak tijdelijke) verblijfplaatsen, zoals boomholten, spleten tussen boomschors, nestkasten, spouwmuren en kelders.

Hoewel de soort in Nederland jaarrond aanwezig is, bevinden kraamkolonies zich vooral in Noord- en Oost-Europa. In Nederland is slechts eenmaal een kraamkolonie aangetroffen. De

hoogste aantallen worden waargenomen in het najaar en de herfst. Tussen augustus en september trekken de dieren uit Midden- en Oost Europa richting het zuidwesten om onder andere in Nederland te paren en overwinteren. Bij deze jaarlijkse migratie worden afstanden tot 2000 kilometer afgelegd.

Foerageer- en leefgebied zijn zeer divers, maar de hoogste dichtheden bevinden zich in bossen en lommerrijke gebieden. Net als de Gewone dwergvleermuis maakt de Ruige dwergvleermuis gebruik van beschutte landschapslijnen als vliegroute tussen verblijven en foerageergebieden.

4.3 Laatvlieger

In het plangebied werden enkele overvliegende Laatvliegers opgemerkt. De waarnemingen van de soort betroffen relatief hoog vliegende, rechtdoor bewegende exemplaren. Deze waarnemingen hebben waarschijnlijk betrekking op dieren die op weg zijn van of naar foerageergebieden (veelal aan de buitenrand van bebouwing) of van of naar hun verblijfplaatsen. Er werden geen aanwijzingen verkregen dat de vleermuizen binding hadden met de bebouwing in het plangebied.

Vanwege de lage aantallen waarnemingen en kortdurende aanwezigheid wordt het plangebied niet gezien als (onderdeel van) een belangrijke vliegroute of essentieel foerageergebied voor de soort.

Vanwege het beperkte gebruik en omdat geen waarnemingen werden gedaan die duiden op belangrijk binding van de soort aan het plangebied, is geen aparte verspreidingskaart opgenomen.

Algemeen

De Laatvlieger komt in ons land algemeen verspreid voor rond dorpen in veenweidegebieden, parken, tuinen en stadsranden. Laatvliegers in Nederland verblijven uitsluitend in gebouwen en hebben daarbij sterke voorkeur spouwmuren en gesloten ruimtes achter randpannen en loodslabben.

Een kraamkolonie van de Laatvlieger gebruikt veelal een netwerk van verblijven, waarbij relatief vaak van plaats wordt gewisseld. Voor zover bekend leven mannetjes vrijwel het gehele jaar solitair. Overwinterende dieren worden zelden aangetroffen. Verondersteld wordt dat Laatvliegers in kleine groepen overwinteren, mogelijk in dezelfde gebouwen als waarin zich de zomerverblijven bevinden.

Laatvliegers foerageren na het uitvliegen eerst kort in sociale groepen nabij de verblijfplaatsen. Daarna zoeken ze afzonderlijk de open jachtgebieden op. Deze liggen veelal in kleinschalig agrarisch gebied dat rijk is aan vochtige graslanden. Hierbij kunnen relatief grote afstanden worden afgelegd. Anders dan bij dwergvleermuizen maken laatvliegers minder gebruik van landschapselementen voor hun vliegroutes.

4.4 Rosse vleermuis

In het plangebied werd de Rosse vleermuis slechts incidenteel waargenomen. De soort werd alleen hoog langs vliegend waargenomen zonder dat aanwijzingen werden verkregen dat de vleermuizen binding hadden met bomen of begroeiing in het plangebied. Vanwege de lage aantallen waarnemingen wordt het plangebied niet gezien als (onderdeel van) een belangrijke vliegroute of essentieel foerageergebied voor de soort.

Vanwege het beperkte gebruik en omdat geen waarnemingen werden gedaan die duiden op belangrijk binding van de soort aan het plangebied, is geen aparte verspreidingskaart opgenomen.

Algemeen

De Rosse vleermuis is in Nederland een uitgesproken boom-bewonende soort en komt algemeen voor in bosrijke gebieden en oudere stadsparken.

De kraamkolonies, die regelmatig bestaan uit meer dan honderd vrouwtjes, gebruiken een netwerk van boomholten waar de dieren regelmatig tussen verplaatsen. In de zomerperiode verblijven de mannetjes in kleine groepen.

De baltsperiode vindt in de nazomer plaats, waarbij de mannetjes een territorium bij een boomholte verdedigen. Hier worden dan met enkele vrouwtjes paargezelschappen gevormd. In het najaar worden ook wel alternatieve verblijfplaatsen zoals vleermuiskasten gebruikt. Winterverblijven kunnen zich in dikke bomen bevinden met diep uitgerotte holtes, maar worden in ons land niet vaak aangetroffen.

Rosse vleermuizen jagen bij voorkeur op grote hoogte boven open gebieden zoals bosranden, grasland, meren en moerassen. Foerageergebieden en verblijfplaatsen kunnen relatief ver uit elkaar liggen. Vliegroutes tussen deze gebieden lijken nauwelijks gebonden aan landschapselementen en worden op grote hoogte overbrugd.

Nachtbeeld van de onderzoekslocatie.

5 Effectbeoordeling en maatregelen

De aanwezigheid van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten of vleermuizen in het plangebied of de directe omgeving daarvan kan van invloed zijn op de verdere procedure. De effecten die kunnen optreden bij de geplande werkzaamheden worden hieronder beschreven. Voorts zal worden aangegeven welke maatregelen kunnen worden genomen om effecten te voorkomen of te minimaliseren.

5.1 Roofvogels en uilen

Er zijn, buiten het niet-onderzochte gebied om (zie [Figuur 1](#)), geen roofvogels en uilen waargenomen. Omdat in het niet-onderzochte gebied geen potenties (grote nesten) aanwezig zijn voor roofvogels en uilen, zijn geen negatieve gevolgen voor (boom bewonende) roofvogels en uilen mogelijk door de plannen.

5.2 Huismus en Spreeuw

Buiten het niet-onderzochte deelgebied om (zie [Figuur 1](#)), zijn in of bij de bebouwing van het plangebied geen verblijvende Huismussen of Spreeuwen vastgesteld. Op basis van deze waarnemingen wordt geconcludeerd dat de voorgenomen werkzaamheden in het onderzochte deelgebied geen negatieve effecten zullen hebben op de Huismus en Spreeuw.

Omdat een deel van het plangebied niet volledig en concreet onderzocht kon worden (zie [Figuur 1](#)), wordt aanbevolen om in het niet-onderzochte gebied nog vervolgonderzoek uit te voeren naar deze soorten.

5.3 Vleermuizen

Omdat een deel van het plangebied niet volledig en concreet onderzocht kon worden (zie [Figuur 1](#)), wordt aanbevolen om in het niet-onderzochte deelgebied nog vervolgonderzoek uit te voeren naar verblijfplaatsen en het terreingebruik van vleermuizen in dit niet-onderzochte deelgebied.

Verblijfplaatsen

Er zijn geen verblijvende vleermuizen gevonden, op grond daarvan worden geen negatieve effecten verwacht. Omdat een deel van het plangebied niet volledig onderzocht kon worden (zie [Figuur 1](#)), wordt aanbevolen om hier nog gericht vervolgonderzoek uit te voeren naar verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied

Voor de mogelijk aanwezige foeragerende vleermuizen in het plangebied wordt (buiten het niet-onderzochte deelgebied) geen negatief effect verwacht van de werkzaamheden omdat het plangebied slechts een klein deel uitmaakt van een veel groter foerageergebied en in de naaste omgeving veel vergelijkbaar of beter biotoop aanwezig is. De vleermuizen kunnen derhalve gemakkelijk tijdelijk uitwijken.

Omdat een deel van het plangebied niet volledig en concreet onderzocht kon worden (zie [Figuur 1](#)), wordt aanbevolen om in het niet-onderzochte gebied vervolgonderzoek uit te voeren naar het foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroutes

Omdat een deel van het plangebied niet volledig en concreet onderzocht kon worden (zie [Figuur 1](#)), wordt aanbevolen om in het niet onderzochte gebied nog vervolgonderzoek uit te voeren naar vliegroutes van vleermuizen.

5.4 Ooievaar

Er zijn, buiten het niet-onderzochte gebied om (zie [Figuur 1](#)), geen Ooievaars waargenomen op de nesten binnen het plangebied. Ook terreingebruik is niet vastgesteld. Er kunnen daarom in het onderzochte gebied geen negatieve gevolgen zijn door de plannen voor de Ooievaar.

Omdat een deel van het plangebied niet volledig en concreet onderzocht kon worden (zie [Figuur 1](#)), wordt aanbevolen om hier nog vervolgonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van Ooievaar.

5.5 Overige broedvogels

In het plangebied kunnen vogelsoorten met niet-jaarrond beschermde nesten tot broeden komen. Dergelijke vogelnesten kunnen worden verstoord of vernield bij ecologisch gevoelige werkzaamheden zoals het slopen en bouwen van bebouwing, diverse graafwerkzaamheden, het verwijderen van de vegetatieve toplaag en het kappen en rooien van bomen en struiken en dergelijke.

Men dient deze activiteiten waarbij nesten verstoord of vernield kunnen worden daarom buiten het broedseizoen plaats te doen vinden, dus niet van grofweg 1 maart tot 15 augustus. Deze periode is afhankelijk van bijvoorbeeld het weer en de betrokken soorten. Als onverhoopt buiten deze periode vogels broedend aanwezig zijn, dienen werkzaamheden plaatselijk te worden uitgesteld.

Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden is het mogelijk, voorafgaand aan het broedseizoen of voorafgaand aan de vestiging van broedvogels, het plangebied ongeschikt te maken als (nog) geen nesten aanwezig zijn.

5.5.1 Torenvalk

In het plangebied is een broedend paar van de Torenvalk vastgesteld. Deze soort valt onder categorie 5, wat betekent dat het nest jaarrond beschermd kan zijn wanneer daar een belangrijke ecologische reden voor is. Omdat de Torenvalk een ongunstige staat van instandhouding heeft en in de omgeving weinig uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn, wordt de aangetroffen nestplaats beschouwd als jaarrond beschermd. Het omliggende gebied wordt daarbij als essentieel leefgebied aangemerkt.

Als de duiventil én het leefgebied beschadigd raken en/of verdwijnen dient een vergunning te worden aangevraagd waarbij in een op te stellen 'activiteitenplan' mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt.

Naast het aanvragen van een vergunning voor Torenvalk het dringend advies om voor de start van de werkzaamheden twee torenvalknestkasten op te hangen (dit kan aan een boom of op een te plaatsen paal) en om daarnaast per direct melding te maken bij de omgevingsdienst van het verwijderen van de beschermde nestplaats van Torenvalk.

5.5.2 IJsvogel

Gezien de aanwezige biotopen in de nabijheid van het plangebied zullen de (mogelijk) aanwezige vogelsoorten die genoemd worden als 'categorie 5'-soort (IJsvogel), kunnen uitwijken naar alternatief leefgebied. Er gelden geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die een jaarrond beschermde status van nesten van deze soorten rechtvaardigen.

6 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende soorten en hun leefomgeving geldt de *algemene zorgplicht* (zie Bijlage 2.1.1). Voor soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn en vallen onder de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, nationaal beschermde soorten en voor soorten die opgenomen zijn op de Rode lijsten, geldt de *specifieke zorgplicht*. Ook natuurlijke habitats of belangrijke leefgebieden van deze soorten vallen onder de specifieke zorgplicht (zie Bijlage 2.1.1).

In het plangebied vastgestelde soorten die vallen onder de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en nationaal beschermde soorten worden besproken in hoofdstuk 0 en hoofdstuk 4. Daarnaast kunnen mogelijk soorten in het plangebied voorkomen welke genoemd worden op de Rode Lijsten. Aangezien natuurlijke habitats en belangrijke leefgebieden voor deze soorten ook vallen onder de specifieke zorgplicht en deze onder de geplande werkzaamheden mogelijk worden aangetast, wordt hier ook rekening mee gehouden bij de hieronder beschreven maatregelen.

6.1 Passende preventieve maatregelen

Teneinde de (specifieke) zorgplicht na te leven dient men voorafgaand en tijdens de werkzaamheden met betrekking tot de aanwezige biotopen (zie hoofdstuk 2.2) de volgende preventieve maatregelen te nemen:

- ♣ Alle aanwezige bebouwing, vegetatie of bodemmateriaal moet gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodembewonende dieren de kans om het plangebied te ontvluchten en een alternatief leefgebied te benutten in de (directe) omgeving.
- ♣ Groenvoorzieningen moeten tijdens de werkzaamheden en het (tijdelijk) opslaan van machines en materialen zoveel mogelijk worden ontzien. Bij het werk kunnen zo klein mogelijke werkbreedtes gebruikt worden. Tevens kan men steeds dezelfde bouwwegen en paden voor zowel vervoer, aanvoer en afvoer gebruiken.
- ♣ Bij ecologisch gevoelige werkzaamheden moet richting te behouden leefgebied van fauna gewerkt worden zodat dieren niet ingesloten raken en een grotere kans hebben het werkgebied te ontvluchten. Om negatieve effecten voor grondgebonden fauna te verminderen kan de vegetatie eerst 10 centimeter worden afgemaaid waarna het perceel een nacht met rust gelaten wordt voordat de vegetatie volledig verwijderd wordt.
- ♣ Het verwijderen van groenvoorzieningen moet zoveel mogelijk beperkt worden en na de werkzaamheden kan de vegetatie op vergelijkbare wijze met dezelfde soorten aangeplant worden, op dezelfde locaties als waar groenvoorzieningen verwijderd worden. Bij werkzaamheden rondom groenvoorzieningen moet een zo smal mogelijke werkbreedte aangehouden worden.
- ♣ Bij ecologisch gevoelige werkzaamheden moet zoveel mogelijk van bestaande paden gebruik gemaakt worden of kunnen nieuw gecreëerde paden herhaaldelijk gebruikt worden om insporing en potentiële verstoring van dieren en planten te beperken.
- ♣ Bij ecologisch gevoelige werkzaamheden kan zodanig gewerkt worden dat de meest gevoelige periodes van te verwachten soorten (vooral voortplantings- en winterrustperiodes) vermeden worden.
- ♣ Bij de werkzaamheden moet voorkomen worden dat 's nachts met sterke bouwverlichting wordt gewerkt om verstoring van nachtactieve fauna te beperken.

- ♣ Om schade aan vissen en amfibieën te beperken moeten de werkzaamheden aan wateren en oevers zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober in verband met de voortplantings- en winterrustperiode van deze soorten.
- ♣ Om vissen en amfibieën te verdrijven uit te dempen wateren dient van 'dicht' naar 'open' gewerkt te worden en geen dieren in te sluiten. Als dit niet mogelijk is kunnen dieren weggevangen worden door wateren af te dammen en het waterniveau te verlagen. Deze dieren kunnen vervolgens worden overgebracht naar geschikte wateren in de nabije omgeving.

6.2 Passende ontwikkelings- en herstelmaatregelen

Omdat bij de plannen (beschrijving werkzaamheden) groen wordt verwijderd en nieuwbouw wordt gerealiseerd waar eerder groen aanwezig was worden hieronder enkele ontwikkelings- en of herstelmaatregelen waarmee de regels omtrent de specifieke zorgplicht na kunnen worden geleefd besproken.

→ <https://www.checklistgroenbouw.nl/>

Met behulp van de hieronder beschreven maatregelen kan de natuur in het plangebied ontwikkeld- en hersteld worden en krijgen planten en dieren ook in nieuwe situatie de ruimte. Aanvullend zijn er zijn veel websites beschikbaar met tips en informatie over groen bouwen en het natuurlijk inrichten van de omgeving.

Bij de uitvoer van de plannen dienen vanwege het voorkomen van soorten waarvoor de specifieke zorgplicht geldt de volgende maatregelen te worden genomen:

- ♣ Het (aanvullend) plaatsen van speciale nestkasten, inmetSELstenen en vogelvides ten behoeve van Huismussen, Gierzwaluwen en Spreeuwen.
- ♣ Het aanleggen van groene daken op de te realiseren nieuwbouw.
- ♣ Het (aanvullend) plaatsen van speciale vleermuiskasten aan bomen/in gevelmuren en het geschikt maken of openhouden van spouwmuren ten behoeve van verblijvende vleermuizen.
- ♣ Het gebruiken van vleermuisvriendelijke verlichting en inschijnen waar mogelijk te voorkomen door deze enkel naar de grond te richten.
- ♣ Het plaatsen van zogeheten 'hoektrappen' in straatkolken waardoor amfibieën uit putten omhoog kunnen klimmen.
- ♣ Het plaatsen van insectenhôtels aan gevelmuren of in de omgeving van tuinen en groenstructuren.
- ♣ Beplanten, terugplanten en aanleggen van groenstructuren met inheemse soorten zoals Eenstijlige meidoorn, Wilde liguster, Gewone vlier, Sleedoorn en Klimop, welke vogels en insecten als vlinders, wilde bijen en zweefvliegen kunnen aantrekken. Beplanting kan het beste aaneengesloten worden aangelegd omdat daarmee routes ontstaan voor soorten als Egel, (spits)muizen en vleermuizen.
- ♣ Afschermen van te behouden leefgebied van soorten met takkenrillen, hagen of schermen om mogelijke verstoring te beperken.
- ♣ Het verbreden van watergangen rondom het plangebied en de aanleg van natuurvriendelijke oevers.
- ♣ Indien bij de inrichting van het plangebied ook gemetselde muren gerealiseerd worden kunnen hierbij speciale materialen toegepast worden die veel sneller dan gebruikelijk een groeiplaats bieden voor muurplanten als Muurvaren, Tongvaren en Steenbreekvaren.

7 Conclusies en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn Torenvalk en vier soorten vleermuizen aangetroffen (zie Tabel 7-1). Huismus, Spreeuw, Ooievaar, Ransuil, Sperwer en Boomvalk konden niet worden vastgesteld.

Tabel 7-1

Aangetroffen beschermde soorten met vastgestelde gebruiksfuncties binnen het plangebied.

Soortgroep					
Vogels	Aanwezig	Verblijf (aantal)	Essentieel leefgebied		
Torenvalk (cat. 5)	ja	1	ja		
IJsvogel (cat. 5)	ja	nee	nee		
Vleermuizen	Verblijf (aantal, type)	Foerageergebied	Essentieel foerageergebied	Vliegroute	Essentiële vliegroute
Gewone dwergvleermuis	nee	ja	nee	nee	nee
Ruige dwergvleermuis	nee	ja	nee	nee	nee
Laatvlieger	nee	nee	nee	nee	nee
Rosse vleermuis	nee	nee	nee	nee	nee

- ♣ In het plangebied is de Torenvalk broedend vastgesteld. Deze soort wordt genoemd in categorie 5. Dit betekent dat de soort als jaarrond beschermd moet worden beschouwd als daar een belangrijke ecologische reden voor is. Omdat de Torenvalk een ongunstige Staat van Instandhouding heeft en in de nabije omgeving geen uitwijkmogelijkheden voor de Torenvalk aanwezig zijn, wordt de gevonden nestplaats als een jaarrond beschermd nest beschouwd en het omliggende gebied als essentieel leefgebied beoordeeld. Indien werkzaamheden worden verricht aan 'essentieel leefgebied' en/of aan de duiventil, waarin de verblijfplaats van deze jaarrond beschermde categorie 5 vogelsoort is aangetroffen, dan dient een plan van aanpak worden gemaakt waarin mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven om negatieve effecten die kunnen optreden teniet te doen. Dit plan dient te worden ingediend in het kader van een vergunningsaanvraag Ow. Wanneer voldoende compenserende en/of mitigerende maatregelen worden getroffen en een geldig belang uit de Vogelrichtlijn aanwezig is, wordt door de provincie een vergunning. Zie ook Bijlage 2.4.1.
- ♣ Naast het aanvragen van een vergunning voor Torenvalk het dringend advies om voor de start van de werkzaamheden twee torenvalknestkasten op te hangen (dit kan aan een boom of op een te plaatsen paal) en om daarnaast per direct melding te maken bij de omgevingsdienst van het verwijderen van de beschermde nestplaats van Torenvalk.
- ♣ Gezien de aanwezige biotopen in de nabijheid van het plangebied zullen de (mogelijk) aanwezige vogelsoorten die genoemd worden als 'categorie 5'-soort (IJsvogel), kunnen uitwijken naar alternatief leefgebied. Er gelden geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die een jaarrond beschermde status van nesten van deze soorten rechtvaardigen.

- ♣ In het plangebied kunnen ook broedvogels met niet-jaarrond beschermde nesten voorkomen. Voor de verwachte aanwezige broedvogels dienen werkzaamheden waarbij nesten vernield of verstoord kunnen worden, buiten het broedseizoen plaats te vinden. Een vergunning is voor broedvogels dan niet nodig. Het broedseizoen duurt ruwweg van maart tot half augustus.
- ♣ In onderzochte deel van het plangebied zijn alleen overvliegende en foeragerende vleermuizen waargenomen. Verblijfplaatsen van vleermuizen konden niet worden vastgesteld in het plangebied. Rondvliegende vleermuizen met sociale geluiden vertoonden geen gebouw gebonden activiteit en konden niet aan aanwezige bebouwing worden gekoppeld.
- ♣ Omdat in een deel van het plangebied geen onderzoek mogelijk was, dient dit gebied nog te worden onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen, Huismussen, Spreeuwen en Ooievaars.
- ♣ Het foerageergebied voor vleermuizen binnen het onderzochte deel van het plangebied maakt slechts een klein deel uit van een veel groter foerageergebied en is geen 'essentieel' deel van het leefgebied. De vleermuizen kunnen derhalve uitwijken.
- ♣ Teneinde het naleven van de algemene en specifieke zorgplicht voor kwetsbare en bedreigde soorten kan men gebruikmaken van genoemde passende preventieve maatregelen (zie hoofdstuk 6).

8 Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

- AAR, L. VAN DER, 2020. *Eco-effectscan Transformatielocatie Noord te Wateringen. Toetsing in het kader van de natuurwetgeving*. 191900/AQT301aFF/LvdA. Aqua-Terra, Naaldwijk
- BARATAUD, M., Y. TUPINIER, H. LIMPENS & A.C. BETAÏN, 2015. *Acoustic Ecology of European Bats. Biotope editions, Publications scientifiques du muséum*. ISBN 9782366621440.
- EMMEN, 2024. *Transformatielocatie te Wateringen. Toetsing in het kader van de natuurwetgeving*. G&G-rapport QS2024-186. Van der Goes en Groot, Alkmaar/Kwintsheul.
- BIJLSMA, R.G., HUSTINGS F. & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.
- DIETZ, C., A. KIEFFER, 2017. *Veldgids Vleermuizen van Europa*. KNNV Uitgeverij. Zeist.
- DIJK A.J. VAN & A. BOELE, 2011. *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- GRIMMBERGER, E., 2001. *Gids van de Vleermuizen van Europa*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- HUSTINGS F., BORGGREVE C., VAN TURNHOUT C. & THISSEN J. 2004. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- KWAK, R. VAN, BEUSEKOM, R. VAN, FOPPEN, R., LOUWE KOOIJMANS, J. & DE PATER, K. 2018. *Bedreigde vogels van Nederland. Vogels van de Rode Lijst in hun leefgebied*. KNNV uitgeverij, Zeist.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- SIERDSEMA, HENK, 1995. *Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen*. SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. Staatsbos-beheerrapport 1995-1.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- KNAAP, F.N.M. VAN DER, 2020. *Transformatie locatie te Wateringen. Inventarisatie beschermde soorten in het kader van de natuurwetgeving*. G&G-rapport QS2020-081. Van der Goes en Groot, Alkmaar/Kwintsheul.

VLEERMUISVAKBERAAD NETWERK GROENE BUREAUS, ZOOGDIERVERENIGING, 2021. *Vleermuisprotocol 2021*, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.
WISMEIJER, H., 2002. *Zoogdieren van Europa*. ANWB bv/ TIRION Uitgevers bv, Baarn.

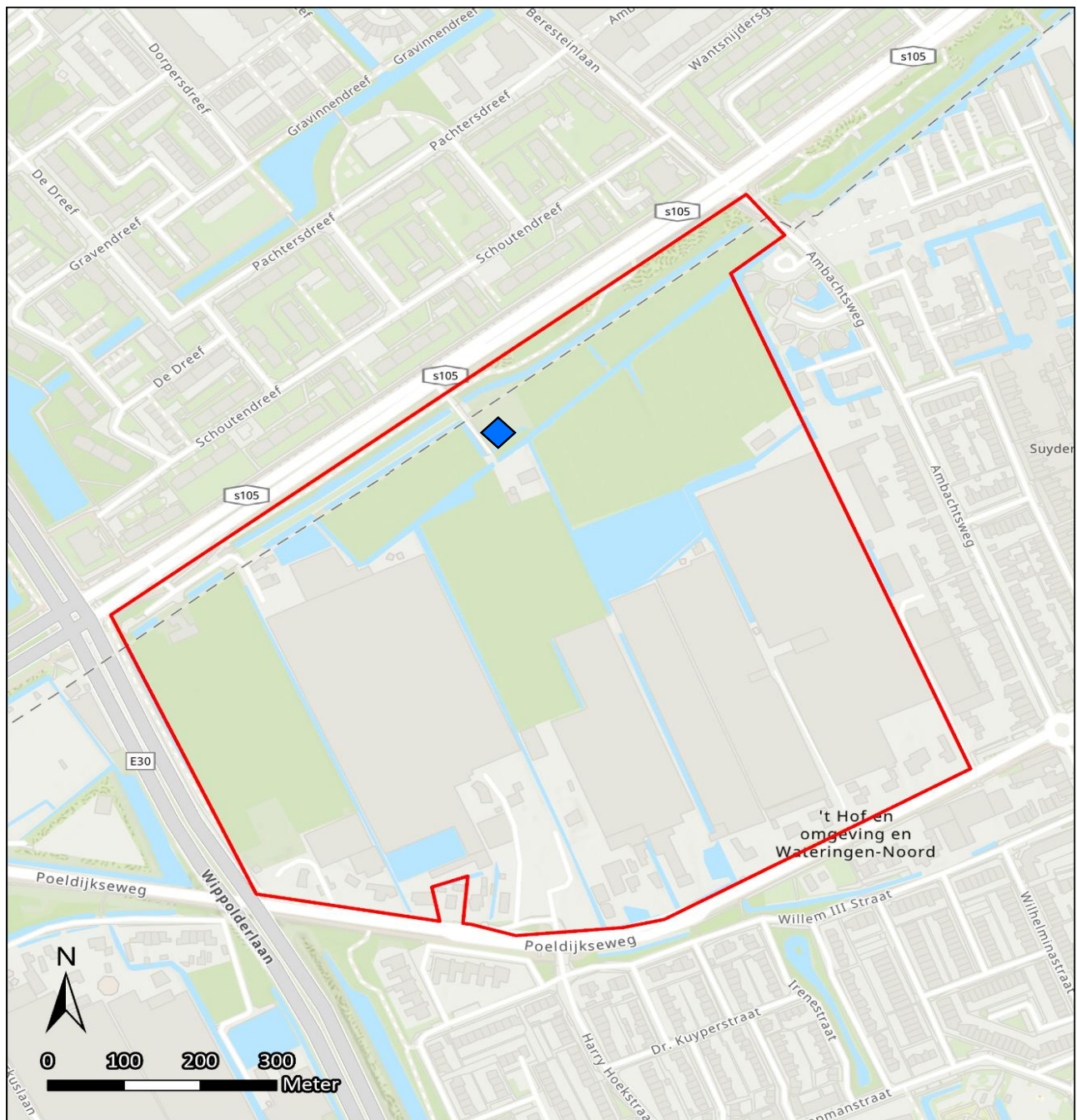

9 Bijlagen

Bijlage 1	Nestlocatie Torenvalk
Bijlage 2	Huidige natuurwetgeving

Bijlage 1 Nestlocatie Torenvalk

Legenda

◆ Torenvalk

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bijlage 2 Huidige natuurwetgeving

Bijlage 2.1 Omgevingswet (Ow)

De Omgevingswet (Ow) is het nationale wettelijke kader waarin onder andere de Wet natuurbescherming (Wnb) is opgenomen. De Wnb op haar beurt is het nationale wettelijke kader waarin de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet destijds zijn samengevoegd. De overgang van de Wnb naar de Ow verloopt beleidsneutraal. Dat betekent dat veel regels die golden onder de Wnb ook onder de Ow gelden.

De Ow bundelt alle wetten die gaan over regels met betrekking tot activiteiten in de fysieke leefomgeving, zoals bouw, infrastructuur, natuur, milieu, lucht, water, bodem en cultureel erfgoed.

In de Ow is zowel de soortbescherming van wilde flora en fauna geregeld als de gebiedsbescherming, die veelal voortkomt uit bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn (HRL) en Vogelrichtlijn (VRL). De basisregels zoals de doelen van de wet, de algemene zorgplicht, regels van zogenaamde kerninstrumenten, vergunningplicht, verantwoordelijkheden en taken van bevoegde gezagen, bevoegdheidsverdeling en overige instructieregels, staan allemaal in de Ow.

De doelstellingen van de Ow baseren zich op de erkenning van de intrinsieke waarde van de natuur. Vanwege deze intrinsieke waarde is de wet gericht op het in stand houden en bereiken van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving en een hoge omgevingskwaliteit. Een andere doelstelling van de Ow is het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

De provincies zijn, op enkele uitzonderingen na, het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de vergunningsverlening en handhaving.

Het stelsel Ow bestaat uit een algemene wettekst (de Ow zelf) dat per procesonderdeel nader is uitgewerkt in Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's), zogenaamde uitvoeringswetten, en de Omgevingsregeling.

Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's)

In het stelsel Ow staat de regelgeving uitgewerkt in vier algemene maatregelen van bestuur (AMvB's). Deze zijn:

- ♣ Besluit activiteiten leefomgeving (Bal); hierin staan de algemene regels voor Natura 2000- en flora- en fauna-activiteiten waaronder de vergunningplicht (voor overheden en initiatiefnemers) en de regels voor de aanwijzing van vergunningsvrije gevallen en mogelijkheden voor maatwerk.
- ♣ Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl); hierin staat de uitwerking van algemene regels voor bouwwerken die rechtstreeks werken, eveneens voor initiatiefnemers en overheden. Het Bbl is de vervanger van het Bouwbesluit.
- ♣ Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bevat de uitwerking van normen en instructieregels voor bestuursorganen, waaronder de kaders voor vergunningverlening, zoals beoordelingsregels.

- ♣ Omgevingsbesluit (Ob); hierin staan regels voor initiatiefnemers en bestuursorganen, onder meer met betrekking tot bevoegdheden, totstandkomingsprocedures en handhabingsbepalingen.

De Omgevingsregeling (Or) bestaat naast de AMvB's voor de uitwerking van de administratieve en technische regels. Het invoeringsbesluit regelt het overgangsrecht, wijzigingen in bestaande besluiten en aanpassingen van de AMvB's.

Bijlage 2.1.1 Zorgplicht

Algemene zorgplicht

De algemene zorgplicht in de Ow is een brede zorgplicht en geldt voor de gehele fysieke leefomgeving (afdeling 1.3 Ow & art. 1.6 Ow en 1.7 Ow). 'Een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn activiteit of het nalaten ervan nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving, is verplicht om deze gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken dan wel de activiteit achterwege te laten.' De algemene zorgplicht is in principe altijd van toepassing, tenzij een specifieke zorgplicht (art. 1.8 Ow en art. 11.6 Bal) is opgenomen voor een bepaalde activiteit in de Ow.

Specifieke zorgplicht flora en fauna

De specifieke zorgplicht staat uitgewerkt in het Bal (art. 11.6) en onder diverse artikelen in het Bbl. De specifieke zorgplicht kent een andere reikwijdte dan de algemene zorgplicht. Alle activiteiten die door het verrichten, of juist nalaten hiervan, negatieve gevolgen kunnen hebben op de fysieke leefomgeving zijn verboden volgens de Ow (art. 1.7a, zie ook art. 11.27 Bal). De activiteiten waar het hier over gaat zijn nader begrensd, ook ter uitvoering van de richtlijn milieustrafrecht (art. 1.3 Ob). Hierin staat onder andere het verbod op het in lucht, bodem of water brengen van trillingen, geluid, stoffen of warmte die gevolgen voor natuur of landschappen kunnen hebben. Ook staat hierin het verbod om beschermde natuur of landschappen te verwaarlozen met aanzienlijke gevolgen.

De specifieke zorgplicht is van toepassing wanneer er aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van specifieke soorten, welke van nature in Nederland voorkomen, die kwetsbaar of bedreigd zijn en vallen onder de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, nationaal beschermde soorten en soorten die opgenomen zijn op de (nationale) Rode lijsten. Ook natuurlijke habitats of belangrijke leefgebieden van deze soorten vallen onder de specifieke zorgplicht.

Als deze aanwijzingen er zijn, moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor deze soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rust- of groeiplaatsen en hun eieren.

Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan wordt gevraagd om na te gaan welke nadelige gevolgen kunnen optreden en passende preventieve maatregelen te nemen, de activiteit te staken, of, als dat niet kan, passende herstelmaatregelen te nemen.

Mochten de zorgplichtbepalingen niet helder genoeg zijn, dan staat het aan bevoegd gezag vrij om middels maatwerkregels (art. 11.29 Bal) of maatwerkvoorschriften (art. 11.31 Bal) deze te verduidelijken. Bijvoorbeeld door het opnemen van regels in een provinciale Omgevingsverordening of het stellen van een maatwerkvoorschrift of vergunningsvoorschrift.

Bijlage 2.2 Soortbescherming

Onder de Ow geldt een algemeen verbod om zonder omgevingsvergunning bepaalde activiteiten te mogen verrichten (§ 5.1.1 Ow), waaronder een flora- en fauna-activiteit, tenzij anders geregeld in een omgevingsplan, waterschapsverordening, omgevingsverordening of ministeriële regeling.

Bijlage 2.2.1 Categorieën soortbescherming

Onder de Ow worden bepaalde planten en dieren beschermd. Er zijn vier categorieën met beschermde soorten. Twee categorieën bevatten de soorten die Europees zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn (HrI) en soorten genoemd in de Vogelrichtlijn (VrI). Naast deze Europees beschermde soorten is een extra categorie soorten toegevoegd, de 'andere soorten'. Deze soorten zijn op nationaal niveau beschermd.

Per provincie en het ministerie van LNVN geldt daarnaast een vierde categorie, de 'vrijgestelde soorten' (art. 11.58 Bal). Alleen soorten uit de derde categorie kunnen worden vrijgesteld. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van vergunningsplicht bij schadelijke handelingen (zie Bijlage 2.2.2), bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer. De lijst van vrijgestelde soorten kan per provincie en het ministerie van LNVN variëren en is te vinden in [Tabel 9-1](#).

Tabel 9-1

Niet-vrijgestelde soorten per provincie en het Ministerie van LVVN (rood).

	DR	FL	FR	GL	GR	L	NB	NH	OV	UT	ZH	ZL	LVVN
Zoogdieren													
Aardmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bosmuis*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bunzing						+					+		+
Dwergmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dwergspitsmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eekhoorn						+ ¹							
Egel	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+
Gewone bosspitsmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Haas	+	+	+	+		+	+	+	+		+		+
Hermelijn						+					+		+
Huisspitsmuis*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Konijn	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+
Ondergrondse woelmuis	+	+		+	+	+	+	+		+	+		+
Ree	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rosse woelmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Steenmarter			+			+ ²							
Tweekleurige bosspitsmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+
Veldmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vos	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wezel					+	+					+		+
Wild zwijn							+						
Woelrat	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+
Molmuis													
Amfibieën en reptielen													
Bruine Kikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gewone pad	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hazelworm						+ ³							
Kleine watersalamander	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Levendbarende hagedis						+ ⁴							
Meerkikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bastaardkikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

*: algemene vrijstelling wanneer soorten zich in/op gebouwen en bijbehorende erven bevinden

+¹: geldt in de periode maart-april en juli t/m november+²: geldt in de periode 15 augustus t/m februari+³: geldt in de periode juli t/m september+⁴: geldt in de periode 15 augustus t/m 15 oktober

Bijlage 2.2.2 Schadelijke handelingen

De Ow bepaalt dat de volgende zaken verboden zijn (zie par. 11.2.2, 11.2.3 en 11.2.4 van het Bal):

- ♣ Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende dieren genoemd in de Habitatrichtlijn, vogels genoemd in de Vogelrichtlijn en aangewezen 'andere soorten' opzettelijk te doden of te vangen.¹
- ♣ Het is verboden dieren genoemd in de Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren.
- ♣ Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van hierboven genoemde soorten te vernielen of te beschadigen of nesten of eieren van vogels weg te nemen.
- ♣ Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste punt opzettelijk te verstoren als deze verstoring van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
- ♣ Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn (bijlage IV, Bijlage 1 Verdrag van Bern) of als 'andere soorten' (Bijlage B bij de wet) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Omgevingsvergunning

Daarnaast geldt er een algemeen verbod om zonder omgevingsvergunning bepaalde activiteiten te mogen verrichten (§ 5.1.1 Ow), waaronder een flora- en fauna-activiteit of een Natura 2000-activiteit (zie Bijlage 2.3.1), tenzij anders geregeld in een omgevingsplan, waterschapsverordening, omgevingsverordening of ministeriële regeling.

Indien geen vrijstelling geldt van de vergunningplicht, dient een omgevingsvergunning te worden aangevraagd. Onderscheid wordt gemaakt in een enkelvoudige vergunningsaanvraag (voor één activiteit) en meervoudige aanvraag (voor meer dan één activiteit), in verband met een verschil in procedure. Een meervoudige aanvraag is van toepassing als sprake is van bijvoorbeeld een flora- en fauna-activiteit én een Natura 2000-activiteit.

De initiatiefnemer kan zelf kiezen tussen los of gelijktijdig aanvragen (art. 5.7 Ow). Er is geen eis met betrekking tot een gelijktijdige aanvraag van onlosmakelijke activiteiten. Het bevoegd gezag heeft evenwel de verplichting om de aanvrager te informeren over andere vergunningplichtige activiteiten, voor zover in te schatten door het bevoegd gezag.

Bijlage 2.2.3 Vergunningsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals realisatie, sloop of renovatie van bebouwing, kappen van bomen, dempen van wateren of schonen van sloten, kan beschadiging of vernieling tot gevolg hebben van de voortplantings- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende (beschermde) soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt. In bepaalde gevallen moet dan vergunning voor de Ow verkregen worden.

¹ Het betreft soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, soorten genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn in hun natuurlijke verspreidingsgebied. Alsmede andere soorten, genoemd in bijlage, onderdeel A, bij de wet.

Als beschermde soorten (zie Bijlage 2.2.1) voorkomen die niet zijn vrijgesteld én sprake is van mogelijke schadelijke handelingen (zie Bijlage 2.2.2), dan is een omgevingsvergunning vereist, of moet, indien mogelijk, conform art. 11.59 Bal gewerkt worden met een door het Ministerie van LNVN goedgekeurde gedragscode.

De vraag of vergunning kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegde gezag (veelal de provincie waarin het plangebied is gelegen). Belangrijk daarbij is de vraag in hoeverre schade optreedt, of de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort(en) in gevaar komt en of er bevredigende alternatieven voorhanden zijn voor de ingreep of de locatie daarvan.

Bijlage 2.2.4 Wettelijk belang

Per categorie is het bij het al dan niet verkrijgen van een vergunning belangrijk wat het belang is van het uit te voeren plan en de te verkrijgen vergunning. Als schade niet te voorkomen is, dan dient één van de onderstaande wettelijke belangen van toepassing te zijn:

Soorten van de Vogelrichtlijn

- ♣ In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
- ♣ In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
- ♣ Ter bescherming van flora en fauna.

Soorten van de Habitatrichtlijn

- ♣ In het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- ♣ Ter bescherming van flora en fauna.

Andere soorten

- ♣ In het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- ♣ In het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting van gebieden en het toekomstig gebruik daarvan.
- ♣ Ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen.
- ♣ Ter bescherming van flora en fauna.

Bijlage 2.2.5 Broedvogels

Voor broedvogels wordt in principe geen vergunning verleend. Als men verstorende activiteiten buiten het broedseizoen laat plaatsvinden worden de vogels geacht te kunnen uitwijken, treedt geen schade op en is geen vergunning noodzakelijk.

Alleen vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' en zijn daarom jaarrond beschermd. Er zijn vier verschillende categorieën 'broedvogels met jaarrond beschermde nesten', categorie 1 t/m 4, zie kader volgende pagina.

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie kader). In de provincies Flevoland, Limburg en Overijssel zijn de lijsten recent aangepast. Soorten kunnen in deze provincies in andere categorieën vallen, of er zijn extra soorten toegevoegd aan de lijsten van deze provincies.

Voor soorten met jaarrond beschermden nesten kan soms, meestal alleen buiten het broedseizoen, wél een vergunning worden aangevraagd. Een 'omgevingscheck' is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving, of dat met verzachtende en/of compenserende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rustplaats gegarandeerd kan worden. Om zeker te zijn dat geplande of genomen maatregelen hiertoe voldoende zijn, moeten deze middels een vergunningsaanvraag worden voorgelegd aan de provincie.

Als de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar komt, kan de aanvraag (positief) worden afgewezen. Het is uiteraard essentieel dat de (aan de provincie) voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

Let op! Bij de bescherming van een jaarrond beschermd nest of verblijf kan het zijn dat zowel de verblijfplaats als de (directe) omgeving die nodig is voor het succesvol functioneren daarvan moet worden betrokken.

Kader: De algemeen geldende lijst van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en bijbehorende categorie. Deze lijst geldt in de meeste provincies waaronder Noord- en Zuid-Holland. Per provincie kunnen de categorieën verschillen, of zijn soms extra soorten aan de lijst toegevoegd.

Soort	Categorie	Toelichting codes
Boomvalk	4	Vogelsoorten waarvan de nesten in principe jaarrond zijn beschermd met beschermingscategorie:
Buizerd	4	
Gierzwaluw	2	
Grote gele kwikstaart	3	1 = soorten die ook buiten het broedseizoen het nest gebruiken als vaste rust- of verblijfplaats,
Havik	4	
Huismus	2	
Kerkuil	3	2 = koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop,
Oehoe	3	
Ooievaar	3	
Ransuil	4	3 = soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing,
Roek	2	
Slechtvalk	3	
Sperwer	4	4 = soorten die niet of nauwelijks zelf in staat zijn een nest te maken.
Steenuil	1	
Wespendief	4	
Zwarte wouw	4	

Categorie 5-soorten

Er is nog een categorie met 'bijzondere' vogelsoorten (Categorie 5). Deze soorten keren (zoals ook soorten met jaarrond beschermde nesten) weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen'. Ook deze lijst kan per provincie verschillen, zie het kader hieronder voor soorten die in de meeste gevallen in deze categorie vallen.

Kader: Enkele vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in categorie 5. Per provincie kan het beschermingsniveau verschillen. Sommige soorten vallen alleen onder categorie 5 in bepaalde provincies.

Blauwe reiger	Koolmees
Boerenwaluw	Kortsnavelboomkruiper
Bonte vliegenvanger	Middelste bonte specht
Boomklever	Oeverwaluw
Boomkruiper	Pimpelmees
Bosuil	Raaf
Brilduiker	Ringmus
Draaihals	Ruigpootuil
Eidereend	Spreeuw
Ekster	Tapuit
Gekraagde roodstaart	Torenvalk
Glanskop	Tureluur
Grauwe vliegenvanger	Veldleeuwerik
Groene specht	Wulp
Grote bonte specht	Zeearend
Grutto	Zomertortel
Hop	Zwarte kraai
Huiswaluw	Zwarte mees
Ijsvogel	Zwarte roodstaart
Kleine bonte specht	Zwarte specht
Kleine vliegenvanger	

Bijlage 2.2.6 Gedragscodes

Indien men in het bezit is van een door de minister van LVVN goedgekeurde gedragscode, hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik en van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting voor Vogelsoorten (art. 11.37 Bal), Habitatrichtlijnsoorten (art. 11.46 Bal) en andere soorten (art. 11.54 Bal) geen vergunning te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt in overeenstemming met deze gedragscode (art. 11.45, art. 11.53 en 11.59 Bal). De bewijslast dat correct is en wordt gehandeld volgens de gevolgde gedragscode ligt bij de initiatiefnemer.

Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. De relevante soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden behandeld.

Bijlage 2.2.7 Flora- en fauna-activiteit

Een 'flora- en fauna-activiteit' is een 'activiteit met mogelijke nadelige gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten' (art 1.1 Ow). Er is sprake van een 'flora- en fauna-activiteit' wanneer sprake is van mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levend dieren of planten, ongeacht of deze soorten beschermd zijn krachtens de Ow. Deze regel geldt dus niet voor soorten die buiten het natuurlijk verspreidingsgebied voorkomen of exoten, tenzij specifiek vermeld.

Wanneer sprake is van een flora- en fauna-activiteit, dient rekening te worden gehouden met de specifieke zorgplicht (zie Bijlage 2.1.1).

Daarnaast zijn Huismuis, Bosmuis, Veldmuis, Bruine rat, Huisspitsmuis en Mol buiten beschermde gebieden in alle gevallen vrijgesteld van de genoemde verboden (art. 11.54 Bal).

Bijlage 2.3 Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming in de Ow bestaat uit een beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden, regels voor de aanwijzing en bescherming van het Natuurnetwerk Nederland en bijzondere natuurgebieden en landschappen.

Onder de Ow geldt een algemeen verbod om zonder omgevingsvergunning bepaalde activiteiten te mogen verrichten (§ 5.1.1 Ow), waaronder een Natura 2000-activiteit, tenzij anders geregeld in een omgevingsplan, waterschapsverordening, omgevingsverordening of ministeriële regeling.

Een Natura 2000-activiteit is een activiteit waarbij kans is op een significant gevolg voor een Natura 2000-gebied en is daarmee vergunningplichtig.

Bijlage 2.3.1 Natura 2000

Nederland en andere EU-lidstaten hebben in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aangewezen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Een overzicht van Natura 2000-gebieden is te vinden op:

<https://www.natura2000.nl/>

Voortoets

Wanneer plannen bestaan een project in of rond een Natura 2000- gebied uit te voeren, neemt de initiatiefnemer contact op met het bevoegde gezag. In principe is dit Gedeputeerde Staten van de Provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt.

Indien negatieve effecten van een project niet kunnen worden uitgesloten, dient een toetsing te worden uitgevoerd. Als uit deze Voortoets blijkt dat een plan (mogelijk) significante negatieve gevolgen heeft, vindt de vergunningaanvraag plaats via een 'passende beoordeling'. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen.

Alleen als uit de passende beoordeling met zekerheid blijkt dat geen significante gevolgen zullen optreden, of als het gaat om activiteiten met een groot openbaar belang en waarvoor geen alternatieven zijn, wordt vergunning verleend. Als uit de 'Voortoets' blijkt dat een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn, beoordeelt het bevoegd gezag of deze negatieve gevolgen in het licht van de instandhoudings-doelstellingen aanvaardbaar zijn (zie Bijlage 1.6).

Externe werking

Belangrijk bij de bepalingen rond Natura 2000-gebieden is de 'externe werking'. Dit betekent dat ook projecten buiten het Natura 2000- netwerk met mogelijk negatieve gevolgen binnen het netwerk, getoetst moeten worden aan doelen van betrokken gebied of gebieden. Een bijzondere vorm van externe werking is de (extra) uitstoot van stikstof door een project die kan neerslaan binnen Natura 2000-gebieden en daar voor schade kan zorgen. Aangetoond moet worden dat geen negatieve gevolgen mogelijk kunnen zijn op Natura 2000-gebieden.

Specifieke zorgplicht Natura 2000

In de Ow is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationaal natuurgebieden (art. 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.6, 1e lid Bal).

Ook moet worden nagegaan of nadelige gevolgen op voorhand op grond van objectieve gegevens verslechterende of significant verstorende gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten. Als nadelige gevolgen niet te voorkomen zijn, dan moeten passende preventieve maatregelen genomen worden (art. 11.6, 2e lid onder d). Wanneer dit niet mogelijk is dienen passende herstelmaatregelen getroffen worden (art. 11.6, 2e lid onder f). Daarnaast verplicht de zorgplicht ook dat de effectiviteit van deze maatregelen worden gemonitord. De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten, maar ook voor activiteiten die conform een Natura 2000-beheerplan worden uitgevoerd of activiteiten die géén kans hebben op een significant gevolg.

Bijlage 2.3.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Aanwijzing en begrenzing

De aanwijzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is geregeld in de Omgevingsverordening, conform art. 2.44, lid 4 Ow en art. 7.6, 1e lid Bkl. De instructieregels voor de aanwijzing, begrenzing en de reikwijdte van het NNN zijn opgenomen in art. 7.5 en art. 7.6 Bkl. In de Omgevingsverordening zijn (instructie)regels gesteld voor

Omgevingsplannen van gemeenten en projectbesluiten (art. 7.8, 1e lid Bkl). Deze regels zijn gesteld in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

Wezenlijke kenmerken en waarden

De wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN worden vastgesteld per Omgevingsverordening door de provincie (art 7.7 Bkl). In de Omgevingsverordening is daartoe een natuurbeheerplan vastgesteld waar in de regel de bestaande natuurwaarden en het ambitieniveau zijn aangegeven middels natuurbeheertypen. Per provincie kunnen de wezenlijke kenmerken en waarden verschillend zijn gedefinieerd.

Beschermingsregime

Het beschermingsregime voor het NNN is uitgewerkt in art. 7.8, 2e lid Bkl, dat een instructieregel betreft voor uitwerking van het beschermingsregime in de Omgevingsverordeningen van provincies:

In elk geval wordt verzekerd dat de kwaliteit en oppervlakte van het Natuurnetwerk Nederland niet achteruit gaat, dat de samenhang tussen de verschillende gebieden van het netwerk wordt behouden en dat, als binnen het NNN activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het NNN behouden blijven. Onder de Ow geldt geen strikt 'nee, tenzij'-principe meer, maar een 'ja, mits'-principe.

Bijlage 2.3.3 Overige gebiedsbescherming

Provincies kunnen zogeheten bijzondere provinciale natuurgebieden of bijzondere provinciale landschappen aanwijzen (art. 2.44, lid 5 Ow). Een voorbeeld hiervan zijn de 'Beschermd Landschappen' van de Provincie Noord-Holland. De regels met betrekking tot juridische bescherming van deze gebieden zijn gepubliceerd in de provinciale Omgevingsverordening.

Bijlage 2.3.4 Houtopstanden

Anders dan bij beschermde gebieden en soorten kent de Ow geen specifieke term voor een activiteit waarbij een houtopstand wordt gekapt. De regels voor de bescherming van houtopstanden en bomenrijen staan opgenomen in Afdeling 11.3 Bal. Hierin staat dat het vellen van houtopstanden is beschermd door een algemene meldplicht (art. 11.126 Bal) en herplantplicht (art. 11.129 Bal) voor houtopstanden vanaf 10 hectare of bomenrijen bestaande uit meer dan 20 bomen, buiten de zogeheten 'bebouwingscontour houtkap' (art. 11.111, lid 2 Bal).

Bijlage 2.4 Procedure

Als bij aanvang van een project niet uitgesloten is dat beschermde soorten voorkomen of negatieve effecten op beschermde gebieden kunnen optreden, is een ecologische *quickscan* nodig.

Als op grond van deze *quickscan* de aanwezigheid van dergelijke soorten of gevolgen niet zijn uit te sluiten én wordt geconcludeerd dat negatieve effecten kunnen optreden, is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Tijdens het vervolgonderzoek wordt het plangebied geïnventariseerd op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Indien aanwezig worden de gebruiksfuncties van deze soorten in beeld gebracht. Vervolgens wordt opnieuw onderzocht of negatieve gevolgen mogelijk zijn door uitvoering van de plannen.

Bijlage 2.4.1 Omgevingsvergunning Ow

Indien negatieve effecten niet uit te sluiten zijn en er geen alternatieven zijn, is een aanvraag omgevingsvergunning waarschijnlijk aan de orde. Een dergelijke aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Een activiteitenplan waarin onder meer de locatie, de werkwijze, de te verwachten schade, de te nemen maatregelen, de alternatievenstudie en het wettelijk belang gedetailleerd worden beschreven.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied. Deze is drie 3 tot 5 jaar geldig.

De overheid heeft een digitale omgeving ingericht voor alle uitgewerkte regels, namelijk het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Alle vergunningsaanvragen met betrekking tot de Ow en het contact hierover lopen via het DSO.

Het is ook mogelijk 'aan te haken' bij het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de 'Wet algemene bepalingen omgevingsrecht' (WABO).

Het bevoegd gezag handhaaft bepalingen uit vergunningen en de eventuele werking van de Ow bij projecten waar geen vergunning voor is aangevraagd. Ook het volgen van gedragscodes wordt gehandhaafd door het bevoegd gezag. Mogelijke sancties zijn geldelijke boetes, strafrechtelijke vervolging en het stilleggen van werkzaamheden.

